

ภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครู ในสถานศึกษา สังกัดมูลนิธิคริสตจักรเซเว่นธ์เดย์แอ๊ดเวนตีสแห่งประเทศไทย

Servant Leadership of School Administrators Affecting Participative Management of
Teachers in Schools Under the Foundation of Seventh Day Adventist Church in Thailand

วันทนี ปรีอทอง¹, ภูวนัย สุวรรณธารา² และ นิวัตต์ น้อยมณี³

Wantanee Pruethong¹, Phuwanai Suwantara² and Niwat Noymanee³

Received : 9 ก.ค. 2566

Revised : 2 ม.ค. 2567

Accepted : 4 ม.ค. 2567

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ของผู้บริหารสถานศึกษาและระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษา และ 2) ศึกษาภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษา สังกัดมูลนิธิคริสตจักรเซเว่นธ์เดย์แอ๊ดเวนตีสแห่งประเทศไทย กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครู จำนวน 183 คน ได้มาจากการคำนวณโดยใช้สูตรทาร์ยามาเน่ ที่ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 และใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง .80–1.00 มีค่าความเชื่อมั่นของตัวแปรภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ เท่ากับ .86 และตัวแปรการบริหารแบบมีส่วนร่วม เท่ากับ .85 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัย พบว่า 1) ภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก และการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก และ 2) ภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าอำนาจการพยากรณ์ .863 แสดงว่าภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ของผู้บริหารสถานศึกษาสามารถพยากรณ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษาได้ ร้อยละ 86.30 และภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษา มีจำนวน 3 ตัวแปร ได้แก่ การมีวิสัยทัศน์ (X₃) การสร้างสรรค์ชุมชน (X₄) และการฟัง (X₂) ซึ่งสามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ ได้ดังนี้

$$\text{สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ } Y = .706 + .550 (X_3) + .246 (X_4) + .219 (X_2)$$

$$\text{สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน } Z = .642 (X_3) + .264 (X_4) + .228 (X_2)$$

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้, ผู้บริหารสถานศึกษา, การบริหารแบบมีส่วนร่วม

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยกรุงเทพสุวรรณภูมิ อีเมล: wantaneept@gmail.com

² ดร., อาจารย์พิเศษหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยกรุงเทพสุวรรณภูมิ อีเมล: phuwanais@hotmail.com

³ ดร., ผู้อำนวยการหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยกรุงเทพสุวรรณภูมิ

อีเมล: nw.noymanee@gmail.com

¹ Master Student, Master of Education Program in Educational Administration, Bangkok Suvarnabhumi University, Email: wantaneept@gmail.com

² Dr., Ed.D., L Visiting Faculty of Education Program in Educational Administration, Bangkok Suvarnabhumi University Email: phuwanais@hotmail.com

³ Dr., Director Master of Education Program in Educational Administration, Bangkok Suvarnabhumi University Email: nw.noymanee@gmail.com

Abstract

The purposes of this research were: 1) to explore the level of servant leadership of school administrators, and level of participative management of teachers in schools; and 2) to investigate servant leadership of school administrators affecting participative management of teachers in schools under the Foundation of the Seventh Day Adventist Church in Thailand. Samples were 183 teachers through calculating by using Taro Yamane's formula at reliability significant of 95 percent and randomized by using stratified random sampling. The research instrument was a questionnaire, with index of congruence (IOC) during .80–1.00, the reliability of servant leadership was at .86, and participative management was at .85. Statistics used to analyze data were percentage, mean, standard deviation, and stepwise multiple regression analysis.

The research results were: 1) servant leadership of school administrators overall was at a high level, and participative management of teachers in overall was at a high level as well; and 2) servant leadership of school administrators affecting to participative management of teachers with statistically significant at .01 level, and the predictive power was at .863. It's indicated that servant leadership of school administrators can predict the participative management of teachers at 86.30 percent. and there were three variables affecting: vision (X_3) community creation (X_4), and listening (X_2), which can be written the predicted equation as follows.

$$\text{predicted equation in raw score } Y = .706 + .550 (X_3) + .246 (X_4) + .219 (X_2)$$

$$\text{predicted equation in Standardized score } Z = .642 (X_3) + .264 (X_4) + .228 (X_2)$$

Keywords: Servant leadership, Administrators, Participative management

บทนำ

การจัดการศึกษาในปัจจุบันเป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545) ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2553) และฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2562) ได้กำหนดจุดมุ่งหมายการศึกษาว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรม ในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” ในส่วนที่เป็นการจัดการศึกษาของเอกชนนั้น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545) ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2553) และฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2562) ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 43 ว่า “การบริหารและจัดการศึกษาของเอกชนให้มีความเป็นอิสระโดยมีการกำกับ ติดตาม การประเมินคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาจากรัฐ และต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การประเมินคุณภาพและมาตรฐานเช่นเดียวกับสถานศึกษาของรัฐ” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2563: 5, 26) ดังนั้นสถานศึกษาของเอกชนจึงต้องมีการดำเนินการที่มุ่งให้เกิดคุณภาพและมาตรฐานที่รัฐกำหนดไว้ โดยผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย ฉะนั้นภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญในการบริหารสถานศึกษาให้เกิดคุณภาพ ซึ่งภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้เป็นหนึ่งในภาวะผู้นำที่ถูกนำมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาที่ผู้บริหารสถานศึกษาแสดงออกผ่านพฤติกรรมโดยอำนาจทางศีลธรรม กระตุ้นให้เกิดความร่วมมือร่วมใจ ไว้วางใจและมอบอำนาจแก่บุคคลเหล่านั้น เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของบุคคลเหล่านั้น เพื่อให้งานในสถานศึกษาบรรลุเป้าหมาย (Daft, 1999: 371-375) และนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของพลกฤษณ์ บัวประเสริฐ และพรศักดิ์ สุจริตรักษ์ (2565: 281-295) ที่พบว่าภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษา มีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับสูงมาก

ภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้เป็นส่วนสำคัญของการบริหารแบบมีส่วนร่วม เป็นรูปแบบการบริหารงานที่เปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชาเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน การตัดสินใจแก้ปัญหา การกำหนดเป้าหมายและยุทธศาสตร์ขององค์กร และร่วมดำเนินการตามเป้าหมายที่กำหนด เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและบรรลุตามเป้าหมาย และยังเป็นการบริหารที่ส่งผลอย่างยิ่ง หากเกิดขึ้นระหว่างชุมชนกับสถานศึกษา ย่อมทำให้เกิดผลดีแก่การพัฒนาสังคม เพราะทำให้ทุกฝ่ายไม่ว่าจะเป็นประชาชน ครู ผู้บริหาร รวมทั้งบุคลากรทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ตั้งแต่การวางแผนตัดสินใจ การดำเนินงาน การรับผลประโยชน์และการประเมินผลจนสามารถบรรลุเป้าหมายการจัดการศึกษา เพื่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาร่วมกัน (เพ็ญพิศ ผาพองยูน, 2560: 69)

อย่างไรก็ตาม มูลนิธิคริสตจักรเซเวนธ์เดย์แอ๊ดเวนตีสแห่งประเทศไทย มีการจัดการศึกษาโดยสถานศึกษาที่ดำเนินการอยู่ภายใต้มูลนิธิ นโยบายการจัดการศึกษาจึงไม่เน้นที่องค์ความรู้ทางวิชาการต่าง ๆ เพียงอย่างเดียว แต่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้มีความสมดุลในด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์ และด้านจิตวิญญาณ ผ่านการประสานความร่วมมือกันอย่างตั้งใจของบ้าน โรงเรียนและคริสตจักร และช่วงหลายปีที่ผ่านมาการจัดการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดมูลนิธิคริสตจักรเซเวนธ์เดย์แอ๊ดเวนตีสแห่งประเทศไทย ได้ประยุกต์ใช้แนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วม เพื่อให้เกิดการจัดการศึกษาที่ตอบสนองกับความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง สถานศึกษาและชุมชนได้มากที่สุด ผู้บริหารสถานศึกษาประยุกต์ใช้ภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้มาใช้ในการบริหารจัดการ ผ่านการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน การกระจายอำนาจในการบริหารจัดการแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา แต่ผลการดำเนินงาน พบว่า ครูยังขาดการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน การจัดการศึกษาให้กับผู้เรียนจึงส่งผลให้ผลการทดสอบการศึกษาระดับชาติ (O-net) ไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ และความพึงพอใจของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาลดลง ทั้งนี้เนื่องจากการดำเนินการหลายกิจกรรมของสถานศึกษาขาดการประชาสัมพันธ์ และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง (โรงเรียนแอ๊ดเวนตีสเอคมัย, 2564: 3, 25-26)

ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารสถานศึกษาได้เห็นถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น จึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัย เรื่องภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครู มูลนิธิคริสตจักรเซเวนธ์เดย์แอ๊ดเวนตีสแห่งประเทศไทย เพื่อนำข้อมูลสารสนเทศที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ของผู้บริหารสถานศึกษา และระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษา สังกัดมูลนิธิคริสตจักรเซเวนธ์เดย์แอ๊ดเวนตีสแห่งประเทศไทย

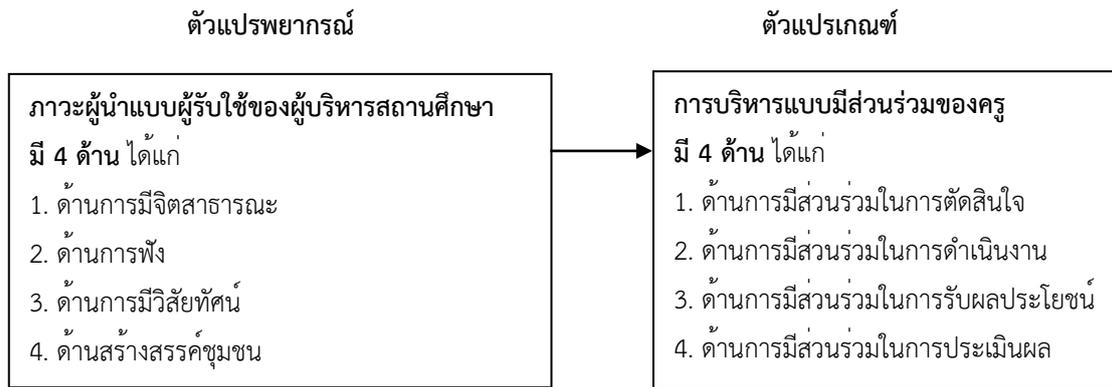
2. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษา สังกัดมูลนิธิคริสตจักรเซเวนธ์เดย์แอ๊ดเวนตีสแห่งประเทศไทย

กรอบแนวคิดและสมมติฐาน

1. กรอบแนวคิดเกี่ยวกับตัวแปรต้นภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้วิจัยได้สังเคราะห์เอกสารวิชาการและงานวิจัยของ Greenleaf (1977: 21-61), Dennis and Winston (2003: 455-459), Lampert (2004: 98-100), ธนบดีศรีโคตร (2562: 7-8) และสุรเจต ไชยพันธ์พงษ์ (2564: 131-132) พบว่า มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านการมีจิตสาธารณะ ด้านการฟัง ด้านการมีวิสัยทัศน์และด้านสร้างสรรค์ชุมชน

2. กรอบแนวคิดเกี่ยวกับตัวแปรต้นการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครู ผู้วิจัยประยุกต์ใช้แนวคิดของ Cohen and Uphoff (1980: 213-218) ซึ่งสรุปว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของครู มี 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

จากที่กล่าวมา สามารถสรุปความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยได้ดังแสดงในภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย ภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษา สังกัดมูลนิธิการศึกษาระหว่างแคว้นแอตแลนติกแห่งประเทศไทย

สมมติฐาน

ภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างน้อย 1 ด้าน ส่งผลต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษา สังกัดมูลนิธิการศึกษาระหว่างแคว้นแอตแลนติกแห่งประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากร ได้แก่ ครูในสถานศึกษา สังกัดมูลนิธิการศึกษาระหว่างแคว้นแอตแลนติกแห่งประเทศไทย ปีการศึกษา 2565 จำนวน 337 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครู ในสถานศึกษา สังกัดมูลนิธิการศึกษาระหว่างแคว้นแอตแลนติกแห่งประเทศไทย จำนวน 183 คน ซึ่งได้มาจากการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างด้วยสูตรของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 (บุญชม ศรีสะอาด, 2556: 58-61) และใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified random sampling) โดยเทียบสัดส่วนประชากรกับกลุ่มตัวอย่างแล้วดำเนินการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ด้วยวิธีการจับสลาก (Lottery method) โดยเริ่มจากการสุ่มหน่วยโรงเรียน และสุ่มครูในแต่ละโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ได้แก่ แบบสอบถามความคิดเห็น จำนวน 1 ฉบับ ซึ่งมีค่าความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง .80–1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นของตัวแปรภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ เท่ากับ .86 และตัวแปรการบริหารแบบมีส่วนร่วม เท่ากับ .85 แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List) สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน

ตอนที่ 2 มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดมูลนิธิการศึกษาระหว่างแคว้นแอตแลนติกแห่งประเทศไทย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีจิตสาธารณะ ด้านการฟัง ด้านการมีวิสัยทัศน์ และด้านสร้างสรรค์ชุมชน

ตอนที่ 3 มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณ (Rating scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษา สังกัดมูลนิธิการศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดมูลนิธิคริสตจักรเซเว่นธ์เดย์แอ๊ดเวนตีสแห่งประเทศไทย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 จัดเตรียมแบบสอบถาม และทำหนังสือขอความร่วมมือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานครสงฆ์ ส่งไปยังโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทางไปรษณีย์พร้อมเครื่องมือวิจัย

3.2 ดำเนินการเก็บข้อมูล โดยผู้ตอบแบบสอบถามสามารถส่งข้อมูลกลับคืนให้ผู้วิจัย 2 ช่องทาง คือ ช่องทางไปรษณีย์ และตอบกลับในรูปแบบออนไลน์ (Google forms) ตามวัน เวลาที่ผู้วิจัยได้ประสานงานและนัดหมายไว้

3.3 นำแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมข้อมูลจากการตอบกลับทางไปรษณีย์มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบ แล้วตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้ และตรวจผลการตอบผ่านช่องทาง Google forms

3.4 นำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ และรายงานผลการวิจัยต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

4.2 ระดับภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ของผู้บริหารสถานศึกษา และการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษา สังกัดมูลนิธิการศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดมูลนิธิคริสตจักรเซเว่นธ์เดย์แอ๊ดเวนตีสแห่งประเทศไทย วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4.3 ภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษา สังกัดมูลนิธิการศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดมูลนิธิคริสตจักรเซเว่นธ์เดย์แอ๊ดเวนตีสแห่งประเทศไทย วิเคราะห์โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

สรุปผล

1. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 72.68 เพศชายร้อยละ 27.32 อายุระหว่าง 20-30 ปี ร้อยละ 36.61 อายุระหว่าง 40-50 ปี ร้อยละ 27.32 อายุระหว่าง 30-40 ปี ร้อยละ 21.86 และอายุ 50 ปีขึ้นไป ร้อยละ 14.2 มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 73.22 ปริญญาโท ร้อยละ 15.30 และประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู ร้อยละ 11.48 มีประสบการณ์ทำงานมากกว่า 15 ปีขึ้นไป ร้อยละ 34.42 มีประสบการณ์ทำงานน้อยกว่า 5 ปี ร้อยละ 26.78 มีประสบการณ์ทำงาน 11-15 ปี ร้อยละ 21.31 และมีประสบการณ์ทำงาน 5-10 ปีขึ้นไป ร้อยละ 17.49 ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ของผู้บริหารสถานศึกษา และระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษา สังกัดมูลนิธิการศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดมูลนิธิคริสตจักรเซเว่นธ์เดย์แอ๊ดเวนตีสแห่งประเทศไทย พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = .80) ดังแสดงในตาราง 1 และ ตาราง 2

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดมูลนิธิการศึกษา
เซเวนต์เดย์แอ๊ดเวนตีสแห่งประเทศไทย (n =183)

ภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ของผู้บริหารสถานศึกษา	\bar{X}	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. ด้านการมีจิตสาธารณะ	4.24	.81	มาก	3
2. ด้านการฟัง	4.30	.76	มาก	1
3. ด้านการมีวิสัยทัศน์	4.12	.85	มาก	4
4. ด้านการสร้างสรรค์ชุมชน	4.24	.78	มาก	2
รวม	4.22	.80	มาก	

จากตาราง 1 สามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้ ระดับภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดมูลนิธิการศึกษาเซเวนต์เดย์แอ๊ดเวนตีสแห่งประเทศไทย ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = .80) และสามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ ด้านการฟัง ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = .76) ด้านการสร้างสรรค์ชุมชน ($\bar{x} = 4.24$, S.D. = .78) ด้านการมีจิตสาธารณะ ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = .81) และด้านการมีวิสัยทัศน์ ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = .85) ตามลำดับและระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษา สังกัดมูลนิธิการศึกษาเซเวนต์เดย์แอ๊ดเวนตีสแห่งประเทศไทย พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = .77) ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 ระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษา สังกัดมูลนิธิการศึกษาเซเวนต์เดย์แอ๊ดเวนตีสแห่งประเทศไทย

การบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษา	\bar{X}	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	4.17	.77	มาก	4
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	4.29	.74	มาก	1
3. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	4.27	.74	มาก	2
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	4.26	.81	มาก	3
รวม	4.25	.77	มาก	

จากตาราง 2 สามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้ ระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษา สังกัดมูลนิธิการศึกษาเซเวนต์เดย์แอ๊ดเวนตีสแห่งประเทศไทย ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = .77) และสามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = .74) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = .74) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\bar{X} = 4.26$, S.D. = .81) และด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = .77) ตามลำดับ

ตาราง 3 ภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษา
สังกัดมูลนิธิการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นแห่งประเทศไทย

ตัวแปรพยากรณ์	B	S.E.b	β	t	P
X1	-.168	.086	-.186	-1.953	0.053
X2	.219	.076	.228	2.873**	0.005
X3	.550	.082	.642	6.670**	0.000
X4	.246	.077	.264	3.180**	0.002
ค่าคงที่	.706	.123		5.763	0.000
R = .929	R ² = .863		S.E. _{est} S.E. _{est} = .27326		

**p < .01

จากตาราง 3 สามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) และค่าอำนาจจำแนกการพยากรณ์ (R²) พบว่า ภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์พหุคูณกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษา สังกัดมูลนิธิการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นแห่งประเทศไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ เท่ากับ 0.929 และมีค่าอำนาจการพยากรณ์ เท่ากับ 0.863 หมายความว่าภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ของผู้บริหารสถานศึกษาทั้งหมดรวมกันพยากรณ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษาได้ร้อยละ 86.30

ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise multiple regression analysis) ของตัวแปรสมการพยากรณ์ พบว่า ตัวแปรพยากรณ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษา สังกัดมูลนิธิการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นแห่งประเทศไทยที่ดีที่สุด คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ (X₃) มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวพยากรณ์เท่ากับ .642 (p = .01, sig = .000) ด้านการสร้างสรรค์ชุมชน (X₄) มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวพยากรณ์เท่ากับ .264 (p = .01, sig = .002) และด้านการฟัง (X₂) มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวพยากรณ์เท่ากับ .228 (p = .01, sig = .005)

ส่วนตัวแปรที่ไม่สามารถพยากรณ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษา คือ ด้านการมีจิตสาธารณะ (X₁) มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวพยากรณ์เท่ากับ -.186 (p = .01, sig = .053) และสามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์คะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานได้ ดังนี้

$$\text{ในรูปแบบคะแนนดิบ } Y = .706 + .550 (X_3) + .246 (X_4) + .219 (X_2)$$

$$\text{ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน } Z = .642 (X_3) + .264 (X_4) + .228 (X_2)$$

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการมีวิสัยทัศน์ การสร้างสรรค์ชุมชน และด้านการฟัง ส่งผลต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษา ตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

อภิปรายผล

1. ผลการวิจัยระดับภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ของผู้บริหารสถานศึกษา และระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษา สังกัดมูลนิธิการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นแห่งประเทศไทย มีดังนี้

1.1 ภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดมูลนิธิการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นแห่งประเทศไทย ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = .80) ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดมูลนิธิการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นแห่งประเทศไทย มีการนำภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้มาประยุกต์ใช้ในการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษา

เพื่อขับเคลื่อนการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดมูลนิธิคริสตจักรเซเว่นธ์เดย์แอ๊ดเวนตีสแห่งประเทศไทย ให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับเกรียงไกร ยิ่งยง และเสาวณี สิริสุขศิลป์ (2559: 143-155) ที่ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ของผู้บริหาร ที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศของโรงเรียนคาทอลิก สังกัดสังฆมณฑลนครราชสีมา พบว่า ภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิก สังกัดสังฆมณฑลนครราชสีมา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับธนบดี ศรีโคตร (2562: 126-128) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง สภาพและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 พบว่า ภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.2 จากผลการวิจัยที่พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษา สังกัดมูลนิธิคริสตจักรเซเว่นธ์เดย์แอ๊ดเวนตีสแห่งประเทศไทย ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = .80) ทั้งนี้เนื่องจากสถานศึกษาในสังกัดมูลนิธิคริสตจักรเซเว่นธ์เดย์แอ๊ดเวนตีสแห่งประเทศไทย มีการบริหารสถานศึกษาโดยเปิดโอกาสให้ครูในสถานศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย กำหนดทิศทางการดำเนินงาน การตรวจสอบและการปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้สถานศึกษามีคุณภาพมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับทับทิม แสงอินทร์ (2559: 85) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนสรวงสุทธาภิทยา จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับเพ็ญพิศ ผาพองยูน (2560: 85) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา บึงกาฬ พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการวิจัยภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษา สังกัดมูลนิธิคริสตจักรเซเว่นธ์เดย์แอ๊ดเวนตีสแห่งประเทศไทย มีดังนี้

ตัวแปรที่ส่งผลต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษา สังกัดมูลนิธิคริสตจักรเซเว่นธ์เดย์แอ๊ดเวนตีสแห่งประเทศไทย ประกอบด้วย การมีวิสัยทัศน์ (X_3) การสร้างสรรค์ชุมชน (X_4) และด้านการฟัง (X_2) และตัวแปรที่ไม่ส่งผล ได้แก่ การมีจิตสาธารณะ (X_1) ดังนี้

2.1 ด้านการมีวิสัยทัศน์ เป็นตัวแปรที่พยากรณ์ที่ส่งผลดีที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ เพื่อให้ทุกคนในสถานศึกษามีความรู้สึกผูกพัน และเดินทางมาปฏิบัติงานไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = .85) จึงส่งผลต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับสัมฤทธิ์ กางเพ็ง และสรายุทธ กันหลง (2553: 42) ที่กล่าวว่า ผู้นำต้องเรียนรู้การสร้างบุคลากรให้มีวิสัยทัศน์ร่วมกัน โดยผู้นำแบบผู้รับใช้จะสร้างความสัมพันธ์กับผู้ตามในขั้นพื้นฐานของความคิด วัฒนธรรมที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพื่อนำไปสู่เป้าหมายขององค์กร และสอดคล้องกับ งามอาจ จุมสีมา (2562: 495-500) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำและการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อคุณภาพครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า การบริหารงานโดยมีผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ จะช่วยส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติงานได้รับแรงจูงใจในการริเริ่มปฏิบัติงาน มีการทำงานเป็นทีม และสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 ด้านการสร้างสรรค์ชุมชน อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารสถานศึกษามีการประสานงานและสร้างเครือข่ายกับ คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครองเครือข่าย เพื่อมีส่วนร่วมในขับเคลื่อนภารกิจของสถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จ ซึ่งมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = .78) จึงส่งผลต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษา สอดคล้องตามกระทรวงศึกษาธิการ (2562: 5-20) ที่กล่าวว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้รับการแต่งตั้งมาจากผู้แทนชุมชนและผู้ปกครองนักเรียน ได้รับการแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่โดยมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษาและสอดคล้องกับ ปรียวาท น้อยคล้าย (2559: 35-43) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการบริหารโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทในการประสานงานติดต่อผู้ชำนาญการในและนอกชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมแก้ปัญหาของโรงเรียนและส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้ทั้งที่โรงเรียนและชุมชน

2.3 ด้านการพึง อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารสถานศึกษามีการนำภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ด้านนี้ รับฟังความคิดเห็นของครูทั้งการคิด การวางแผนและการลงมือปฏิบัติงาน ซึ่งมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.30, S.D. = .76$) จึงส่งผลต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษา สอดคล้องกับรุจิรา เข้มทิพย์ (2561: 111-121) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ของผู้บริหารโรงเรียนและวัฒนธรรมองค์การของโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 พบว่า ภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ของผู้บริหารโรงเรียนด้านการพึง ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับมารุต ศักดิ์แสงวิจิตร และทิวต์ ภูมิโชติ (2564: 1-18) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความมุ่งมั่นในการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 พบว่า ภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านความสามารถในการรับฟังส่งผลต่อความมุ่งมั่นในการทำงานของครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.4 การมีจิตสาธารณะ เป็นตัวแปรพยากรณ์ที่ไม่ส่งผลต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษา สังกัดมูลนิธิคริสตจักรเซเว่นธ์เดย์แอตเวนต์แห่งประเทศไทย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก สถานศึกษาที่สังกัดมูลนิธิคริสตจักรเซเว่นธ์เดย์แอตเวนต์แห่งประเทศไทย มีการคัดเลือกผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดมูลนิธิคริสตจักรเซเว่นธ์เดย์ โดยพิจารณาจากคุณสมบัติการเป็นผู้มีจิตสาธารณะ และเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของธีระ รุญเจริญ (2553: 4) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องยึดระบบคุณธรรม มีความรับผิดชอบ อดทนและเสียสละ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ระดับภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการมีวิสัยทัศน์ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรเขียนวิสัยทัศน์เป็นลายลักษณ์อักษรที่ชัดเจนเพื่อให้ครู บุคลากร และผู้ที่เกี่ยวข้องรับทราบถึงเป้าหมายในการพัฒนาสถานศึกษา

1.2 จากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษา ด้านการมีส่วนร่วม มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรจัดกิจกรรมประชุมเชิงปฏิบัติการ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อยกระดับการมีส่วนร่วมของครูในด้านดังกล่าว อันนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

1.3 จากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ตัวแปรภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ของผู้บริหาร 3 ด้าน ได้แก่ การฟัง การมีวิสัยทัศน์ และสร้างสรรค์ชุมชน ส่งผลต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครู มูลนิธิคริสตจักรเซเว่นธ์เดย์แอตเวนต์แห่งประเทศไทย ดังนั้นหน่วยงานต้นสังกัดควรมีการจัดการฝึกอบรม สัมมนาหรือศึกษาดูงานเพื่อยกระดับภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ของผู้บริหารสถานศึกษาดังกล่าวให้อยู่ในระดับมากที่สุด เพื่อก่อให้เกิดประสิทธิผลของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูในทุก ๆ ด้าน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 จากผลการวิจัยพบว่า ระดับภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการมีวิสัยทัศน์ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ควรวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการเสริมสร้างการมีวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดมูลนิธิคริสตจักรเซเว่นธ์เดย์แอตเวนต์แห่งประเทศไทย

2.2 จากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ตัวแปรภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ของผู้บริหาร 3 ด้าน ได้แก่ การฟัง การมีวิสัยทัศน์ และสร้างสรรค์ชุมชน ส่งผลต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครู ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับ แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบรับใช้ทั้ง 3 ด้าน ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดมูลนิธิคริสตจักรเซเว่นธ์เดย์แอตเวนต์แห่งประเทศไทย

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562*. กรุงเทพฯ: ศรุสสภา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). *คู่มือการดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2562*. กรุงเทพฯ: แม่ทัพพอยท์.
- เกรียงไกร ยิ่งยง และเสาวณี สิริสุขศิลป์. (2559). ภาวะผู้นำใ้บริการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศของโรงเรียนคาทอลิก สังกัดสังฆมณฑลนครราชสีมา. *วารสารครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*, 27(1), 143-155.
- ทับทิม แสงอินทร์. (2559). *การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนสรวงสุทธาวิทยา จังหวัดสุพรรณบุรี*. ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ธนบดี ศรีโคตร. (2562). *สภาพและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบใ้บริการของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการ การศึกษา. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ธีระ รุญเจริญ. (2553). *ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา (ฉบับปรับปรุง)*. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ้าง.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1 (พิมพ์ครั้งที่ 5)*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปรียวาท น้อยคล้าย. (2559). การศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนสังกัดเทศบาลนคร พระนครศรีอยุธยา. *วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 11(3), 35-43.
- พลกฤษณ์ บัวประเสริฐ และพรศักดิ์ สุจริตรักษ์. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ของผู้บริหารกับประสิทธิผล ของสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 1. *วารสารสิรินธรปริทรรศน์*, 23(1), 281-295.
- เพ็ญพิศ ผาพองยุ่น. (2560). *การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา บึงกาฬ*. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. อุดรธานี: วิทยาลัยสันตพล.
- มารุต ศักดิ์แสงวิจิตร และทิวัดต์ มณีโชติ. (2564). ภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความมุ่งมั่น ในการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2. *วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย*, 49(1), 1-18.
- รุจิรา เข้มทิพย์. (2561). ภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ของผู้บริหารโรงเรียนและวัฒนธรรมองค์การของโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผล ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ สกลนคร*, 15(70), 111-121.
- โรงเรียนแอ๊ดเวนต์สเอ็กมัย. (2564). *รายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิ คริสตจักรเซเวนธ์เดย์ แอ๊ดเวนต์ส.
- สุรเจต ไชยพันธ์พงษ์. (2564). *ภาวะผู้นำและจริยธรรมสำหรับนักบริหาร*. กรุงเทพฯ: ทริปเพิ้ลเอ็ดดูเคชั่น.
- สัมฤทธิ์ กางเพ็ง และสรายุทธ กันหลง. (2553). *ภาวะผู้นำใ้บริการในองค์กร : แนวคิด หลักการ ทฤษฎี และงานวิจัย (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. ขอนแก่น: คลังน่านาวิทยา.
- องอาจ จุมสีมา. (2562). ภาวะผู้นำและการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อคุณภาพครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น*, 16(1), 495-500.
- Cohen, J. M. and Uphoff, N. T. (1980). *Effective Behavior in Organizations*. New York: Richard D. Irwin.
- Daft, R. L. (1999). *Leadership Theory and Practice*, Forth Worth. Texas: The Dryden Press.
- Dennis, R and Winston, BE. (2003). A factor analysis of Page and Wong's servant leadership instrument. *Leadership. Organizational Development Journal*, 24(1), 455-459.

Lambert, W. E. (2004). *Servant leadership qualities of principals, organizational climates and student achievement: A correlational study*. Florida USA: Nova Southeastern University.

Greenleaf, R. K. (1977). *The servant leadership: A journey into the nature of legitimate Power and greatness*. New York: Paulist Press.